

PROVEN

Indhold

Siden sidst	side 02
Sv.E. Snekkerup	side 04
Visen om Frederiksværk	side 06
Plakaten	side 07
Nye udgravninger	side 08
Digt om Støberen	side 10
En skudsmålsbog	side 11
Besøg på en krudtfabrik	side 15
Den gamle smedje	side 18
2 lokale historiebøger	side 20
Foreningsaktiviteter	side 22

Nissen og den hvide hoppe. Træsnit af J.Th. Lundbye fra 1842.

Det første billede af nissen, som man forestiller sig ham i dag.

*Frederiksværkegnens
Historiske Forening*

Nr. 12

3. årgang - dec. 2006

Siden sidst ved formanden

Foreningen blev stiftet i november 2003 og har nu 400 medlemmer. I bestyrelsen forsøger vi at lave mange attraktive arrangementer og glæder os over, at medlemmerne støtter så fint op om dem. Tak for det.

Der var 140 deltagere i Gjethuset til septembermødet om arbejdsbevægelsen. Lars K. Christensen fra Nationalmuseet og museumsleder Frank Allan Rasmussen holdt et par rigtig gode foredrag med stor indlevelse i emnet. Til oktobermødet var 80 deltagere mødt op og hørte John M Eriksen holde et flot foredrag om Anker Heegaard og hans virke i Kø-

Bestyrelsen:

Formand:

Bengt Sørensen
Magnesvej 4
3370 Melby
tlf. nr. 47 92 38 44
email:bengts@mail.dk

Næstformand:

Axel Hvidtfeldt
Ællingevej 4
3360 Liseleje
tlf. nr. 47 92 31 47
ahv@mail.dk

Kasserer:

Carl Jensen
St. Havelsevej 92
3310 Ølsted
tlf. nr. 47 74 93 35

Sekretær:

Christina Ax
Hillerødvej 112
3300 Frederiksværk
tlf. nr. 47 77 26 54
email:fhf@mailme.dk

Foreningens email:
Hjemmeside:

fhf@mailme.dk
www.frvhistorie.dk

Ole Friis Jensen
Auderød Byvej 10
3300 Frederiksværk
tlf. nr. 47 72 33 93
tofriis@hotmail.com

Jørgen Tved
Smedebakken 16
3300 Frederiksværk
tlf. nr. 47 77 00 23
mail:tved@email.dk

Jan E. Hansen
Strandvejen 27 C
3300 Frederiksværk
tlf. nr. 47 72 11 76
svuogtyve@mail.dk

Gurli Jeppesen
Bagerstræde 1 H
3300 Frederiksværk
tlf. nr. 47 72 36 63

Redaktionen:

Jørgen Tved (ansv.)
Christina Ax
Axel Hvidtfeldt
Gurli Jeppesen

Stof til næste nummer bedes indsendt snarest.
Læserindlæg er ikke nødvendigvis udtryk for foreningens holdning.

Eftertryk till. med kildeang.

Layout: Per Erck

Fr. værk Kommune.
Eget tryk.

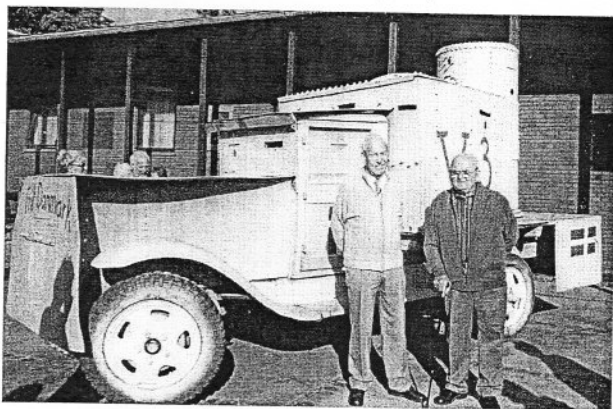
Oplag: 450

ISSN: 1604-0678
Titel: Prøven

benhavn og i Frederiksværk. Vi takker John Eriksen, fordi vi også har fået lov til at bringe hans beretning om Anker Heegaard i kommende nummer af Prøven.

Efterårets 2 byvandring har havde mange deltagere. I Melby fulgte over 100 personer Helge Ankær Andersen, som var en god og meget indsigtfuld fortæller og rundviser. Selv byvandringen i Brederød med Michael Ax trak 80 deltagere trods det værste regnvejr i mands minde.

Busturen til Frihedsmuseet og Tøjhusmuseet havde 43 deltagere, og de

meget engagerede guider gjorde det til en god og succesfuld dag.

Turen til Ørestaden med Kramer Mikkelsen blev overtegnet næsten inden tilmeldingen var begyndt. Vi var på den tur også inde på arbejdermuseet, et museum, som absolut er et besøg værd.

Udenfor Frihedsmuseet står den berømte kampvogn V.3, der som bekendt er bygget i Frederiksværk. To af de frihedskæmpere, der i sin tid hørte til V.3's besætning, var med på turen, hvor dette billede blev taget. Preben Jørgensen til venstre bor i Hundested, og Jørgen Bendixen bor i Ølsted.

Bestyrelsen glæder sig til at få færdiggjort programmet for arrangementerne i 2007, så vi som sædvanlig kan præsentere dem for jer inden jul i en folder. Husk, at alle forslag og tilkendegivelser fra jer modtages med glæde og interesse.

Allerede i januar holder Fl. Kaul fra Nationalmuseet foredrag om helle-ristninger og deres tolkninger. Hyllingebjergstenen vil sikkert også blive omtalt. Denne stens placering vil nok af en gruppe specialister blive afgjort i det nye år, hvor et forslag fra en Liselejegruppe skal vurderes i forhold til Gjethusplangruppens forslag, som vi støtter varmt. Vi synes, at Frederiksværk med sin unikke historie bør sætte alle "sejl" til og samle kræfterne om at gøre byen meget mere kendt som kultursted, og til dette kan placering af Hyllingebjergstenen ved Gjethuset medvirke.

Vi har i 2006 været medudgiver en af de to publikationer, som anmeldes her i bladet, og vi håber, at flere kan komme på tale fremover. Vi arbejder også på at gøre Prøvens tryk og lay-out bedre.

Jeg vil slutte med at sige tak til medlemmerne for året, der gik og håber, at jeres interesse for og slutten op om foreningen og dens virke må fortsætte og måske øges i 2007.

Bestyrelsen ønsker alle en god jul og et godt nytår.

Bengt

Svend Erik Snekkerup

ved Axel Hvidtfeldt

Med Svend Erik Snekkerups bortgang i april 2006 har Frederiksværkegnen mistet en markant personlighed, som har sat sit præg på egnen gennem mere end 30 år.

Svend Erik blev født den 25. juni 1927 og boede de første år sammen med sin mor og sine bedsteforældre i en lille landsby i nærheden af Køge. Landsbyen hedder Snekkerup, og Svend Erik antog senere navnet efter byen. Allerede som 16-årig deltog Svend Erik aktivt i modstandsbevægelsen bl.a. med bevogtningen af Dagmarhus i maj 1945, og han forsøgte også kort derefter at blive hvervet til den engelske hær og blev også antaget, men da de fandt ud af, at han kun var 17 år, takkede de nej. Han fik imidlertid det råd, at det var meget bedre at søge ind i den danske hær, og således gik det til, at han den 1. november 1945 begyndte en militær karriere, der skulle føre ham

vidt omkring. Først som kornet og senere som sekondløjtnant ved artilleriet, indtil han i 1947 blev optaget i yngste klasse på Hærens Officersskole på Frederiksberg Slot. Da klassen var slut, fulgte udstationering på Bornholm, og derefter ældste klasse på officersskolen. Inden skolen var slut, giftede han sig i 1950 med Ida, fordi man dengang kun var berettiget til at få en etværelses lejlighed, hvis man var gift. Ved den lejlighed antog han navnet Snekkerup og fik oven i købet kreeret et våbenskjold.

SNEKKERUP

Efter mange års tjeneste på en lang række steder bl. a. udstationering i Gaza og 4 år ved Forsvarets Efterretningstjeneste. Jeg gjorde tjeneste sammesteds, uden at vi dog kendte hinanden dengang. I 1975 blev Svend Erik efter 30 års tjeneste i Forsvaret udnævnt til Ridder af Dannebrog og samtidig tilbudt stillingen som kommandant i Melbylejren. Og her begynder så hans engagement de næste 30 år på Frederiksværkegnen. Det var en ønskestilling for mig, sagde Svend Erik, selv om det var klart for alle, at det var en retrætestilling. Han og Ida flyttede til den 20 tønder land store ejendom, Dyremosegaard, på Præstelodsvej. Gården blev drevet som fritidslandbrug med vekslende besætning af køer, grise, fasaner,

høns, vildænder og heste. Ida opbyggede endda et mindre ridecenter, hvor de havde op til 12 heste opstaldede. Samtidig åbnede han Melbylejren for offentligheden og involverede sig meget i det lokale liv. Han blev formand for Asserbo Borgerforening, og da kommunen opførte et rensningsanlæg som nabo til gården og havde til hensigt at lede mekanisk rensed spildevand ud til Roskilde fjord, gik han på barrikaderne for at forhindre det. Kommunen ændrede planerne, og der blev i stedet etableret en spildevandsledning til Kattegat. Den var dog i starten alt for kort, men blev efter kraftige protester ført 1200m ud i havet. Senere kom biologisk og kemisk rensning til. Og hans aktiviteter gjorde, at han lod sig opstille som kandidat ved byrådsvalget i Frederiksværk i 1981 og blev valgt på en lokal liste. Her blev han formand for skoleudvalget, og det lykkedes ham at samle flertal for, at alle kommunens 10. klasser skulle samles på én skole, Magleblisskolen, hvilket øgede tilbuddet til eleverne. I denne periode fik Svend Erik som fungerende borgmester sat fokus på kommunens losseplads, der på det tidspunkt var en skændsel og en trussel for miljøet ved havnen. Han spillede turneringsbridge og var i mange år formand for Asserbo Bridgeklub. Han blev også medlem af Frederiksværk Rotaryklub og var tilmed præsident for klubben 1984/85. I 1982 blev han som 55-årig afskediget på grund af alder og med pension, som det hedder, men fungerede i 5 år derefter som forbindelsesofficer til de engelske styrker, som i påkommende

tilfælde skulle operere her på Sjælland. I en tiårig periode fungerede han som regnskabschef for "Sandners Foto" i Frederiksværk. I 1975 var flertallet i Melby menighedsråd af indremissionsk observans. Der var fredsvalg gennem flere valgperioder. Den gamle præst skulle i 1984 pensioneres, og Svend Erik lod sig efter opfordring opstille som kandidat til menighedsrådet og blev valgt. Efter valget var de indremissionske kun repræsenteret ved et enkelt mandat, og sammensætningen af det nye menighedsråd fik afgørende betydning for ansættelsen af en ny præst. Valgt til stillingen blev Poul Erik Bechmann, en meget aktiv personlighed, der havde været medvirkende til en lang række aktiviteter i sognet. De to blev personlige venner gennem resten af livet. I 1988 blev Svend Erik ansat som kasserer ved Melby Menighedsråd og fungerede i den stilling i 10 år og derefter som menigt medlem indtil 2004. I 1994 fik Svend Erik hjertestop og fik indopereret en pacemaker, og familien besluttede, at det blev for meget at drive landbrug og flyttede derfor til et roligt kvarter på Vestervang i Asserbo. I 2001 tog Svend Erik initiativ til, at afdøde skolelærer Niels Kai - Sørensen maleri af legenden om Havtyren skulle restaureres, og det blev den lokale kunstner Pierre Auzias, der forestod dette arbejde, så det nyrestaurerede billede igen kunne hænges op på Byskolen, det nuværende rådhus.

Med Svend Erik Snekkerups bortgang har Frederiksværkegnen mistet en signifikant personlighed.

Nedenstående vise er tilsendt af tidligere overlærer og skolebibliotekar på Byskolen
Johs. Stephansen. Borgsmith var selv musiklærer på denne skole.
Kender du melodien, hører vi gerne fra dig.

Visen om Frederiksværk (egen melodi)

Vil du høre historien om Frederiksværk ?
Så skænk dig en toddy og gør den blot stærk
og bænkt dig ved bordet / imens jeg ta'r ordet
om den tid, da mænd gik med hoser og kvinder med særk.

For århundreder siden var Arresø salt,
til mudder og sand gjorde løbet for smalt
dengang blev der bygget / en borg, der har hygget
for Valdemars gæster til vendernes dage var talt.

Under sandflugt blev Arrefjord lukket til slut,
og nu kom der ferskvand, hvor gedder slog smut;
man gravede render / med vablede hænder
til Isefjords munding, og det har man aldrig fortrudt.

Der, hvor Sandskåret ligger, gik vejen engang
til Kullerup landsby fra Vinderød fang,
men ild og pest kom der / og Kullerup tomter
lå øde, til general Classen fandt pladsen for trang.

Peyrembert var en franskmænd med meget lidt held,
han startede fabrikker, men endte i gæld:
ti-tusind rigsdaler / på tyve kvartaler
og dog fik han grundlagt en by, før han sagde farvel

Den fik kongeligt navn syttenseksohalvtreds,
Johan Friderich Classen var mægtig tilfreds;
han fik den foræret / og skønt lidt fornæret
så gav han dog velstand til Nordsjællands vestligste spids.

Han drog nytte af vandet fra Arresødal,
der løb gennem Fred'rik den Fjerdes kanal,
og kneb det med pladsen / for general Classen,
så flytted han hegnet og stjal blot et nyt areal.

Og skønt bønderne knurrede, var han for stærk,
han plantede rønnebær, hassel og lærk,
og nu ligger skoven / og pynter foroven
-d'var Classens bedrift, skønt han kaldte det Frederiks værk.

Støberi til kanoner og huse til krudt
(hvor banden og smøgning var mer end forbudt)
var Classens bedrifter / jeg syn's han som stifter
af al denne travlhed fortjente en rigtig salut.

Men nu sælger man grunde på krudtværkets jord,
og snart er der næppe et eneste spor
af krudtstampeværket / du har vel bemærket,
at nu har vi vokseværk:

Byen har vokset sig stor.

Plakaten er fra 1856.

Det er naturligvis en stor glæde, når vi får beviser for, at det, vi skriver, bliver læst.

I sidste nr. af Prøven omtalte vi en gammel plakat, der var fundet af Henry Larsen på et loppemarked og foræret til borgmester Helge Friis, som igen havde givet den til Jørgen Tved.

Det var byens historie fortalt i et sprog, der ikke var nutidigt.

Vi ville godt vide, hvornår plakaten var skrevet og i hvilken forbindelse.

Vi fik to svar. Bo Jakobsen, som vi kender fra flere gode foredrag og de to meget flotte publikationer – Frederik d. 4. og Friderichs Wærk, har sendt os følgende brev: Tak for Prøven! Desværre er jeg nået den alder, hvor evnen til at rødmæ er gået tabt – ellers så!

Din omtale af den gamle plakat og plakattens tekst interesserede mig meget. Jeg har gjort mig lidt overvejelser om dateringen. Det er måske overflødigt, at jeg besværer dig med det, men her er de altså:

Den er i hvert fald efter 1851, jf. sidste afsnit. ”.. og under de sidste krigsår ..” må gælde 1848-50. Det kan efter formuleringen i sidste afsnit næppe være så mange år efter 1851, så mit bud er ca. 1855.

Må jeg ønske jer en god 25. august

Venligste hilsener
Bo Jakobsen.

Vi nåede ikke at få sagt tak til Bo. Hans brev til os er skrevet d.

16. august, og han døde kort tid efter.

Det næste svar kom fra vores gode ven Jens Henrik Tiemroth. Med næsten de samme ord som Bo Jakobsen mente han, at plakaten var fra 1855-56.

Så var der bingo. Den er naturligvis fremstillet i anledning af 100 året for byens dåb d. 25 august 1856.

Vi siger tak til alle de, der gennem de efterfølgende 150 år har bevaret plakaten, og vi har naturligvis overladt den til byens museum.

Vi fik to navne.

Vores efterlysning af navne på det foto, vi ligeledes bragte i sidste nr. af Prøven af modtagelsen af Karl. E. Walter Jensen, der i 1945 blev modtaget på Stationen, efter hjemkomst fra KZ - lejr af en æresdeling af modstandsfolk, gav også resultat

Den ene er Donald Petersen, og den anden er Hans Chr. Jensen, der dengang boede Sandskårsvej nr. 5.

Jørgen Tved

Nye udgravninger i Ølsted

Af: Esben Aarsleff, Folkemuseet.

Ølsted har flere gange været hjem søgt af arkæologer, som skulle udgrave spændende fund forud for boligbyggeri. Senest i foråret i indeværende år, hvor der skulle undersøges 5.000 m² centralt i Ølsted by. Folkemuseet havde på forhånd gjort bygherren opmærksom på, at der måtte påregnes arkæologiske udgravninger, før han gik i gang med byggeriet. Dette var begrundet i, at der tidligere var opsamlet potteskår, slibesten og en bennål på området – alle fra middelalderen, dvs. perioden fra 1050 – 1536 e. Kr. Endnu en begrundelse for, at der skulle foretages udgravninger, var, at der har ligget en gård på områ-

det i 1700-tallet. 1700-tals-gårdene er gerne lagt oven på gårdene fra tidligere perioder, da man dengang var stedfaste gennem mange generationer. I heldige tilfælde kan man arkæologisk spore bebyggelse på samme sted gennem op mod 1500 år.

Væbnet med håbet om gode fund og en gravemaskine gik vi i gang med udgravningen. Som udgangspunkt skulle der lægges søgegrøfter over et repræsentativt udsnit af de 5.000 m². Dette resulterede i otte søgegrøfter, som lå i en stjerneform uden om et centralt beliggende murstenshus. Ud fra søgegrøfterne

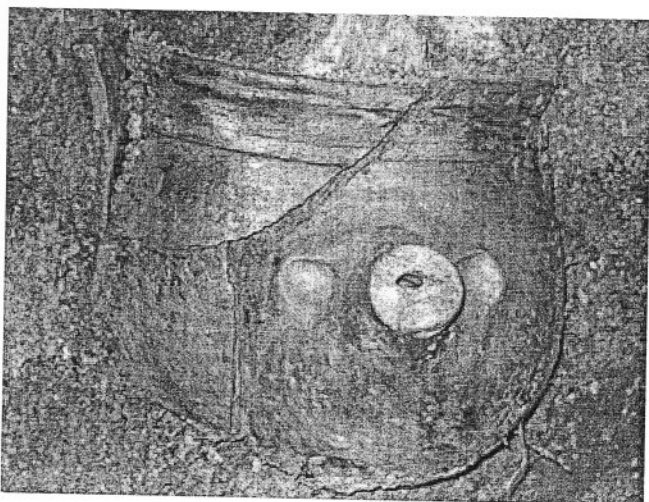

Figur 1: Amatørarkæologer Hans Ove Nielsen og Kaj Andersen er i gang med at undersøge en næsten 1,5 meter dyb affaldsgrube.

var det klart, at der udelukkende var anlæg på området øst for huset. Ved anlæg forstås her affaldsgruber og spor efter jordgravede stolper – såkaldte stolpehuller. Flere af stolpehullerne indgik i huskonstruktioner, hvorfor vi endte med at finde to halve huse på området. De nordlige halvdele af husene lå indenfor udgravningsområdet, hvorimod de sydlige skal findes på den bebyggede matrikel mod syd. De to huse er fra henholdsvis 3-400-tallet og 12-1300-tallet. Dateringen af husene hviler på stolpehullernes indbyrdes placering, hvilket er den gængse dateringsform, da der skete en konstant udvikling af husene op gennem forhistorisk tid og middelalder. Udviklingen gør os i stand til at placere husene i bestemte perioder ud fra konstruktionsmæssige detaljer. At der desuden fremkom keramik i stolpehullerne fra de relevante perioder, understøtter blot dateringerne.

Ud over huse fremkom der også en mængde fund fra affaldsgruberne og fra muldlaget over den østlige del af området. Det skal nævnes, at museet fik en uundværlig hjælp af amatørarkæologerne med at undersøge de fremkomne affaldsgruber, hvilket kan ses på figur 1.

Ser man på fundene, udgøres den ældste gruppe af den såkaldte østersøkeramik. Østersøkeramikken er opkaldt efter områderne omkring Østersøen, hvor den har sin oprindelse. Den er kendetegnet ved at være hårdtbrændt, drejet og ornamenteret mellem randen og bugen. Ornamentikken er gerne omløbende furer, eventuelt i bølgebåndsmønster. Baggrunden for, at østersøkeramikken fremhæves, er, at den kan dateres relativt snævert til 1100-årene i dette tilfælde. Dermed kan det godtgøres, at denne del af Ølsted landsby var beboet samtidig med kirkens opførelse i

Figur 2: Stjertpote i udgravningssituation.

midten af 1100-tallet. Fra de følgende 5 århundreder har vi forskellige keramikfund i form af grøn-glaseret keramik fra 1300-årene og stjertpotter fra 1500-årene, jf. figur 2. Desuden er der fremkommet en række fund, som kan passes ind i perioden fra 1100-1600-tallet, i form af blandt andet en bronzemønt, et lille ringspænde, diverse beslag og andre typer keramik, end de her nævnte. Et ekstra facet til

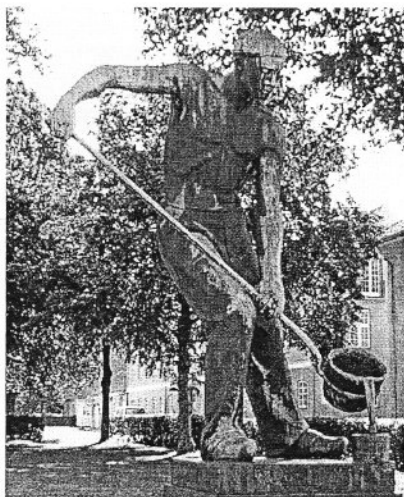
fundbilledet er desuden en lille trefod til at stille potter på, når de skal brændes.

Samlet set gav udgravningen i Ølsted endnu en brik til forståelsen af de nordsjællandske landsbyer i middelalderen. Desuden kunne det også her bevises, at 1700-talsgårdene er en god indikator for, hvor middelaldergårdene skal findes.

Stil mig på rette plads

Svend Jensen, DFJ-medarbejder gennem 30 år, synes, at Støberen står helt forkert og ensom i det grønne anlæg på Torvet, og han har på Støberens vegne skrevet dette digt, som vi har fundet i et gammelt nr af Frederiksværk Ugeblad.

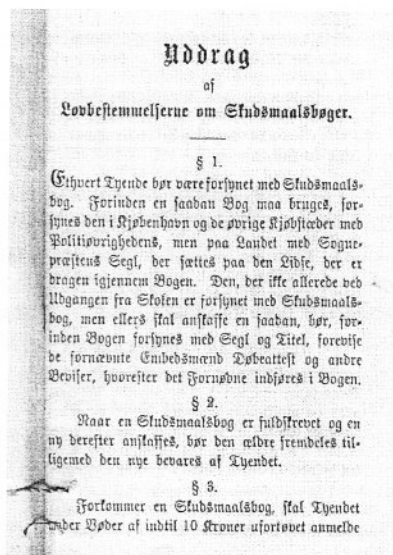
**Hvad gør jeg her
på dette sted
imellem græs og træer?
For mig er den placering ej
det bedste sted at være.
Jeg savner nu min rette plads
ved Gjethus støbehaller,
hvor fortidsminder om mit slid
bestandig på mig kalder.
Så bring mig hjem og lad mig stå
og gør mig så den ære,
for mig er Gjethusgården dog
det rette sted at være.**

En skudsmålsbog

Træk af Palæets nyere historie og livet som tjenestepige i Frederiksværk i begyndelsen af det 20. århundrede.

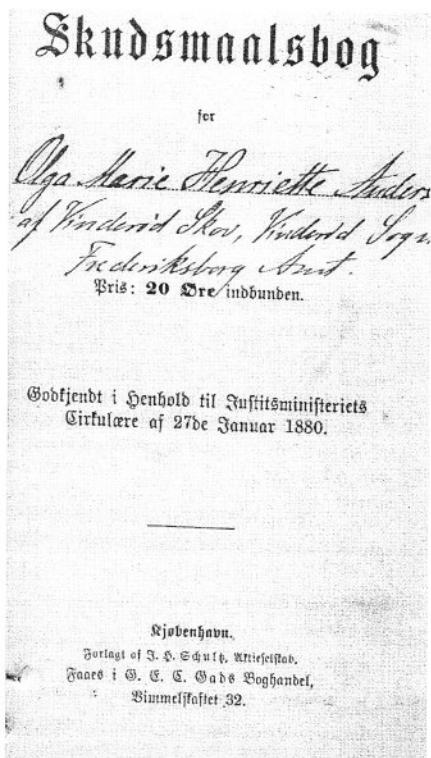
Af Christina Folke Ax

Kurt Siewartz Nielsen ringede, da han havde læst *Prøven nr. 10*, hvor Palæet og dets beboere gennem tiden blev beskrevet, men hvor det ikke var muligt at bidrage med mange oplysninger om den nyere historie. Det kunne Kurt Siewartz Nielsen derimod, fordi hans mor i 1917 havde tjent hos Madam Heegaard, Louis Heegaards enke. Han havde oven i købet stadig hendes skudsmålsbog.

Indtil 1921 skulle alle tjenestefolk have en skudsmålsbog. Det var blevet bestemt i 1832 ved *Forordning om Skudsmaalsbøgers Indførelse for Tjenestetyender*. Baggrunden var, at myndighederne ville forsøge at begrænse løsgænger,

holde styr på arbejdskraften og sikre grundlaget for udskrivning af skatter og folk til militærtjeneste. I skudsmålsbogen blev skrevet en række oplysninger om ejeren. Først kom oplysninger om dåb og konfirmation, ligesom der også kunne være vaccinationsattester. Det var også her husbonden (eller madmoder) attesterede, at indehaveren af skudsmålsbogen havde tjent hos ham. I begyndelsen blev der, som

navnet angiver, også skrevet et skudsmål i bogen. Var det dårligt, var det selvfølgelig sværere for tjenestekarlen eller -pigen at finde tjeneste et andet sted, eftersom man altid skulle have sin skudsmålsbog med sig. Hvis man mistede sin skudsmålsbog, kunne man straffes med bøde. Skudsmålsbogen blev opbevaret af husbonden under tjenestetiden, så tyendet ikke kunne forlade pladsen i utide. I 1867 blev det dog forbudt at skrive andet end tjenestetidens varighed i skudsmålsbogen, men kravet om at have en skudsmålsbog blev fastholdt. Når tjenestefolk flyttede fra et sogn til et andet, skulle skudsmålsbogen desuden vises til sognepræsten i begge sogne. Han påtegnede skudsmålsbogen og førte flytningen ind i kirkebogens til- og afgangslisterne. I 1873 overgik opgaven til sognefogeden eller byfogeden, der førte oplysningerne ind i en tyendeprotokol. Ordningen med skudsmålsbøger blev ophevet i 1921.¹

Olga Andersens skudsmålsbog var købt i Albert Jensens papirhandel i Frederiksværk og kostede 20 øre. Den oplyser, at Olga Marie Henriette Andersen var født i Frederiksværk den 4. oktober 1896, døbt i kirken den 22. november [dvs. i Vinderød, for Frederiksværk kirke var ikke bygget dengang] og konfirmeret i Vinderød kirke den 2. oktober 1910. Dermed var hun også klar til at gå i tjeneste. Det første sted, Olga kom i tjeneste, var hos Hertha og August Brendstrup. Hertha oplyste i skudsmålsbogen,

at Olga havde tjent der fra 1. november 1910 til 1. maj 1912 som halvdagspige, og fra 1. maj 1912 til 1. november 1912 som enepige. Indlagt i skudsmålsbogen var der også en anbefaling fra Hertha Brendstrup. Her karakteriserede hun Olga som en "tro, villig og flink ung pige", som hun med glæde kunne anbefale til enhver, der havde brug for hendes hjælp.

Den næste, der fik glæde af Olgas tjeneste, var Bodil M. Hansen, hvor Olga var enepige fra 1. november 1912 til 1. november 1916, hvor hun skiftede tjeneste til apoteket i Frederiksværk. Her var hun kokkepige fra 1. november 1916 til 1. november 1917. Også herfra er en anbefaling bevaret. Anna Sofie Kruse-Blinkenberg skrev, da Olga forlod pladsen, at hun var en dygtig og proper ung pige. Hun havde på egen hånd forestået al madlavningen, og Anna Kruse-Blinkenberg havde stædse været fuldt ud tilfreds med hendes arbejde. Olga var tillige af et pænt, stilfærdigt væsen og fik derfor den bedste anbefaling.

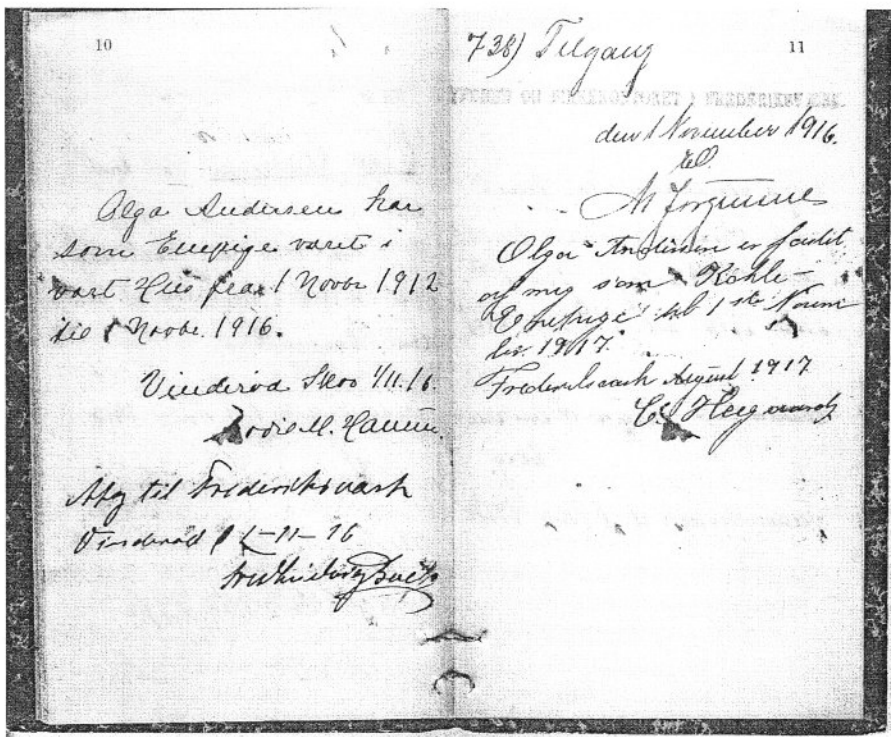
Olga forlod apoteket for at tjene hos Madam Heegaard, som er den sidste, der har skrevet i skudsmålsbogen. Allerede i august 1917 oplyser C. Heegaard, at Olga Andersen er fæstet som "kokke-ene-pige" til 1. november 1917. Det betød også, at hun kom til at bo i Palæet en kort overgang. Kurt Siewartz Nielsen kunne oplyse, at Olga havde sit værelse i kælderens. Det var også her køkkenet lå. Det var ikke hele Palæet, der blev an-

¹ Anette Faye Jacobsen: Retslig og politisk myndighed. Rettighedsopfattelser i Danmark, 1750-1920. Ph.d.-afhandling fra Københavns Universitet 2004, s. 189-191. Se også <http://da.wikipedia.org/wiki/Skudsm%C3%A5lsbog>.

vendt. Kun kælder, stue og første sal, mens 2. sal stod tom. Olga huskede Madam Heegaard for hendes sparsommelighed. Når der blev brygget kaffe, skete det på en stor kande med bønner og vand, så der var til flere dage. Olga kunne også drikke af denne kaffe, men hendes kaffe blev yderligere fortyndet med vand. Det var godt nok til tjenestepigen. Men fru Heegaard var jo ikke i køkkenet hele tiden, så Olga drak alligevel af den gode kaffe. Når der var storvask, kom der hjælp udefra. Vasken foregik i et udhus mellem Palæet og den gamle sparekasse - hvor vejen nu går. Da fru Heegaard besluttede at flytte til København i forbindelse med, at Palæet blev solgt, fulgte Olga med. Hun hjalp med at pakke alt sam-

men, og da der ikke var så meget plads det nye sted, hvor de flyttede hen, fik Olga også et par ting fra det Heegaardske hjem. En temaskine blev desværre aldrig leveret tilbage til familien efter en reparation, men Kurt Siewartz Nielsen har stadig en vågekone, som stammer fra det Heegaardske hjem. Det var en lille lampe, som kun lyste med et svagt blus, og som var en billigere form for belysning.

Olga blev hos fru Heegaard, til hun kom tilbage til Frederiksværk i 1921, da hun blev gift med Kurt Siewartz Niensens far, der havde åbnet frisør og barberforretning i Jernbanegade 7 i 1919. De første år boede familien på Hvideklint i et hus, men Olga var utryg ved at bo her - især efter et par kraftige

storme havde fået vandet til at stige og nær havde undermineret huset. Familien flyttede derfor til Knudsvej, hvor Kurt blev født i 1925.

Kurt fik selv forbindelse til Palæet, da han kom i lære som kontorbud på DFJ. I starten kun på prøve, fordi det var svært at få plads på den tid. Det lykkedes ham dog at holde pladsen og blive udlært. Det var ikke en imponerende løn – og halvdelen af lønnen skulle lægges derhjemme. Det betød også, at man skulle tænke sig om, når man gik ud for at more sig. Man kunne komme gratis til bal på Skovlyst, men der kostede en sodavand 25 øre. På Hotel Arresø kostede det derimod 25 øre at komme ind, men så var sodavanden gratis. Pigerne foretrak at gå ud med kommisser og andre med bedre løn. Mens Kurt var i Palæet, var også 2. sal i brug som tegnestue. Det gamle vaskeskur blev nu kaldt "klubben" og var stillet til rådighed for funktionærerne. Ovenpå var der billiardbord og klaver, og nede var der blandt andet et cykelskur. Der var også anlagt tennisbaner for funktionærerne for enden af haven bag Palæet. Det skabte en del ballade, så man blev nødt til at anlægge en tennisbane for arbejderne også – men på et andet sted på fabrikkens område.

Palæet er en central bygning i byen og har gennem tiden været bopæl for nogle af byens spidser, men som det ses, har også mere jævne mennesker fra både Frederiksværk og de omkringliggende landsbyer en forbindelse til bygningen – enten som tjenestefolk eller gennem deres gang på fabrik-

ken. Deres historie er sjældent nedskrevet, men den er en ligeså vigtig del af Frederiksværks historie som spidsernes.

12

*Olga Andersen har givet
fra Frederiksværk Apotek
som Skolepenge fra 1ste
Nov. 1916 til 1ste Nov. 1917.*

*Anna Sofie Arsen-Blinck
berg
Frederiksværk d. 1. Nov. 1917*

7

*Olga Marie Henriette An,
døsten er født i Frederiksværk
den 4. Juledag - Oktober 1896. efter
Hundredde og seksog halvfems -
delt i Birken den 22. November
s. A. og Konfirmant i Vindens
Kirke den 2. Oktober 1910.*

D: 4/10 1910.

J. Hønter.

Et besøg på en krudtfabrik

Besøg den 28. august 2006 på
fabrikken WANO i Kunigunde ved Goslar i Harzen

af Kristian Jensen, Frederiksværk

I slutningen af august var jeg så heldig at få lov til at besøge en af de få fabrikker i Europa, der stadig fremstiller sortkrudt.

Det var Tivolis daværende fyrværkerimester, Lars Barfoed, som under et af sine besøg på Krudtværksmuseet fortalte, at han for en hel del år siden havde været på besøg i denne fabrik, som ligger 10 kilometer fra Goslar i Harzen i Tyskland. Lars Barfoed er en god ven af Krudtværksmuseet og kommer en gang imellem på besøg, sommetider har han et par venner med, og undertiden har han været inviteret til at komme og fortælle vore gæster om sine enorme erfaringer med krudt.

Nu ringede jeg til ham for at høre, om han vidste, hvordan man kunne få en tilladelse til at se fabrikken, og han rådede mig til at ringe til den danske repræsentant. Og det var meget venlige mennesker, som straks påtog sig at skaffe forbindelsen, og de gjorde det i løbet af et par dage: Jo, det var helt i orden, jeg skulle bare sige til og fortælle, i hvilken periode jeg ville være i nærheden. De havde ganske vist haft en alvorlig ulykke for en god uges tid siden, men det gik nok

Da vi, min kone og jeg, var kommet til Goslar om onsdagen, ringede jeg til hr. Ohse med lidt bange anelser på grund af ulykken, men bare jeg ville vente til mandag, så var det OK. De havde en del politi

og brandmyndigheder i fabrikken lige i disse dage, så på mandag var nok bedre. Bare kom mellem 9 og 10!

Fabrikken hedder WANO, de to sidste bogstaver står for Nobel, ham som opfandt dynamitten, hvad W A er, ved jeg ikke, og efter at have parkeret gik jeg ind og spurgte efter hr. Ohse, som straks kom og tog venligt imod mig med kaffe og småkager i et møderum, hvor vi fik lidt almindelig orientering om hinanden. På væggen hang en lang plan over alle produktions- og administrationsbygninger, og allerede her slog det mig, at de var placeret på samme måde som vort gamle krudtværk, da det var i gang (før 1965). Alle bygninger var relativt små og strøet langs den flod, som oprindeligt har leveret vandkraft til at drive alle maskinerne.

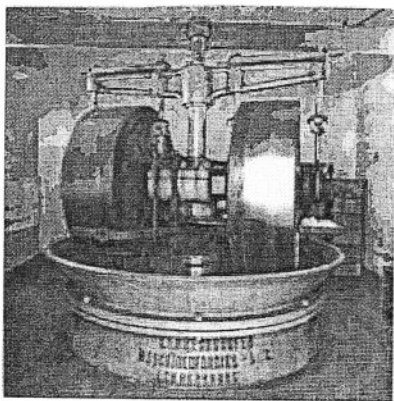
Denne flod er bare væsentligt mere rig på energi end Arresøkanalen, idet den rummer 125 KW, mens vi kun har haft ca. 25 KW til rådighed her hos os. Og de udnyttede stadigvæk en stor del af denne energi, idet de drev en generator og leverede strøm til det offentlige net, som de så tog energi fra til maskinerne.

Vi gik så i gang med at se på bygninger, maskiner og indretninger. Som sagt var hovedplanen den samme som hos os: Små produktionsenheder i hver sit hus, ad-

skilt ved enten jordvolde eller tykke betonmure og lagt langs floden. De havde enkelte fundamenter fra gammelt maskineri stående her og der, men de havde ikke gemt oplysninger om, hvordan vandhjul eller turbiner havde set ud. Det var blevet fjernet, når det lå i vejen for nye bygninger.

Det, der slog mig mest, var, hvor meget deres maskiner lignede dem, vi har i museet. Deres knusning, pulverisering og blanding foregik med kollergange. Det er dem, som vi har en lille udgave af stående i vort kornemøllehus, og de store granitsten, der ligger på græsset forrest i museet, skulle også have været bygget op til en sådan kollergang. I Krudtværkets tidlige år kaldtes de „Steenmøller“, men i Kunigunde var de ikke af granit men af stål, som det ses på billedet.

Jeg så en sådan kollergang kø-

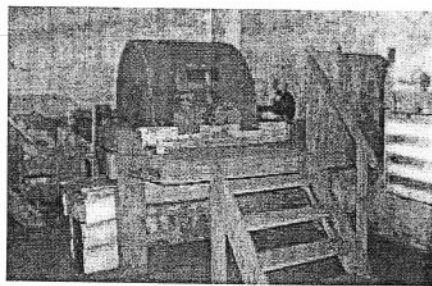
rende, men før jeg fik lov til at gå hen foran den, blev den sat på lave omdrejninger. Det var lige før, der var formiddagspause, så nu skulle kollergangen stå og passe sig selv i en halv time, så maskinpasseren tog en gammel plasticvandkande,

dyppede den i en tønde med vand og hældte ca. ½ liter vand på, så ville krudtet ikke „løbe tørt“, mens han var væk. Det gjorde indtryk at se det. Jeg forestillede mig, at man nærmest stænkede vandet på - ligesom på strygetøj. I vores museum har vi også vandtønder stående ved maskinerne og en træøse til at hælde på med.

Men vi har ingen hydraulisk presse, selvom Krudtværket har benyttet sådan nogle, men det har de her. I den lægges et lag krudt på en aluminiumplade, ovenpå et klæde (sejldug?) og så igen en aluplade. Mange ovenpå hinanden til en stabel på en lille meter; så trykkes krudtet sammen til tykke kager, og dem kan man så korne i en kornemølle. Deres kornemøller var helt forskellige fra vores, som jo er den 152 år gamle svingkornemølle, museets største klenodie!

Hvordan denne kornemølle virkede, fik jeg ikke helt fat i, for den var indesluttet, så man ikke kunne se processen, men krudtkorn kom der da ud af den.

Den næste proces er så poleringen, og her er deres møller helt ma-

gen til vore, blot er der ingen vulster inden i dem, de er helt glatte. Det betyder, at hvis krudtkornene ikke er blevet små eller ensartede

nok, så vil de - i stedet for at trimle - rutsche rundt på indersiden af tromlen. Derved bliver de flade og glatte på den største flade og kan nemt sorteres fra.

Tørringen har jeg ikke noget billede af, men den foregik ved, at krudtet stod i plastkasser som dem, der står ved den venstre ende af polertromlen på billedet her, inde i et varmt tørrerum. Kasserne var stablet ovenpå hinanden, men hver kasse drejet 45° i forhold til den nedenunder, ikke så kompliceret og arbejdskrævende som i vor tørrestue.

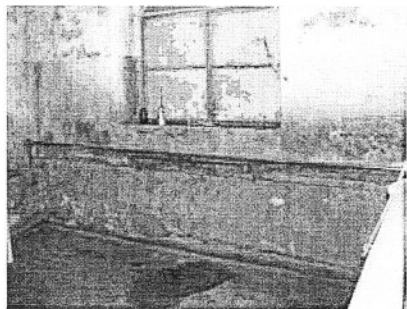
Det slog mig, at vi i Krudtværksmuseet næsten kunne begynde at producere krudt den dag i morgen, hvis vi bare havde de nødvendige råvarer og (især) tilladelser. Men nu kom vi til noget, som slog mig endnu mere. Vi kom hen i den ende af fabrikken, hvor ulykken var sket, og her så ikke hyggeligt ud.

Det var tæt ved 2 tons krudt i to ulige store portioner, der var eksploderet. Man vidste endnu ikke, hvordan eksplosionen begyndte, for den mand, der havde været nærmest på, blev meget stærkt forbrændt og lå endnu på intensivafdeling, og lægerne tillod kun, at hans kone talte med ham; afhøres af politiet kunne han ikke. Man er naturligvis meget interesseret i at høre, hvad han kan fortælle, mest nok for at kunne forebygge lignende ulykker, men om han kommer så langt i sin helbredelse, at han kan fortælle det, og om han overhovedet husker noget eller har set, hvad der skete, det bliver først opklaret senere.

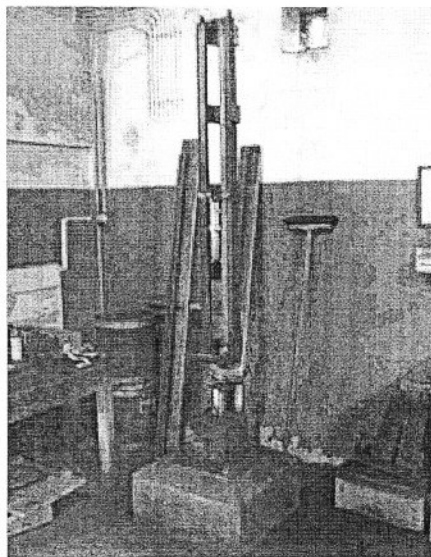
Der var skovbevoksning lige ved

siden af, og hen ved 20 træer var enten splintrede eller sodsværtede, store betonblokke lå 20 - 30 meter væk, og et nærliggende garageanlæg var så beskadiget, at det var lige til at rive ned. Uhyggeligt!

Til sidst så vi laboratoriet, hvor laboranten demonstrerede to for-

søg: dels lagde han en nøje formet stribe krudt i en rende i en 4 meter lang stålstang. Krudtet blev tændt med en fakkelt samtidig med, at han startede et stopur. 12 sekunder tog det - og det gav en masse røg! Så havde han en krudtprøver næsten magen til den, vi har i tørre-

stuen - bare meget større. Den jernklods, han sendte op ad stangen ved eksplosionen, vejede 10 kg, vores vejer vist 250 gram, og det var også et ordentligt knald. Men inden han tændte detonatoren, gik vi alle udenfor rummet, og han ringede med en klokke. Herved fortalte han alle på fabrikken, at det knald, der nu kom, ikke var en ulykke, men et forsøg!

Undervejs havde hr. Ohse også fortalt, at der efterhånden kun er meget få sortkrudtværker i Europa, men der er stadig efterspørgsel, og der er store leveringsvanskeligheder for råvarerne. Det bedste trækul til krudtfremstilling er elletræ, men det er svært at skaffe. De fik vist det meste fra Polen, og kaliumnitrat (kalisalpeter) er heller ikke nemt at få, for efterspørgslen efter de rene varer, der skal til for at lave krudt, er ikke stor mere.

Men de kører, og blandt andet leverer de sortkrudt til det danske forsvar - Salutkrudt! Så når de skyder solen ned på Lynetten, eller når man saluterer fra Kronborg, når Dannebrog sejler forbi, så er det med Kunigunde - krudt!

Nu havde vi gået rundt i næsten 2 timer, og jeg var fuld af taknemmelighed og meget imponeret over, at fabrikkens chef ville ofre så meget tid på at vise en gammel museumsmand rundt i sin travle fabrik. Så jeg afleverede en lille gave og inviterede ham til at komme op til os og se på vore maskinerier.

Han fortalte mig - og det rørte jo mit gamle roerhjerne - at han var medlem af en kanoklub. Så måske kommer han sammen med sine „Paddlerkammeraten,“ og så kan de jo foruden at besøge vores museum tage sig en rotur på Arresø eller fjorden.

Kristian Jensen

Skæbnestund for den gamle smedje i Allégade

(læserindlæg)

Foreningen for bygnings- og landskabskultur i Frederiksværk modtog i oktober måned en høring fra kommunen vedr. den gamle smedje på hjørnet af Allégade og Valseværksgade, idet kommunen havde modtaget et projekt for nedrivning af hjørnebebyggelsen og opførelse af ny boligejendom i stil med de tilstødende bygninger i Allégade. Vores tilbagemelding til kommunen blev i korthed, at vi synes, at det er en skam, hvis hjørnebebyggelsen må lade livet, idet endnu et stykke kulturhistorie af en vis betydning for Frederiksværk dermed går tabt,

men at vi samtidigt kan se, at det ikke vil være enkelt at restaurere bygningen til nyt formål uden at meget af bevaringsværdien går tabt. Bygningens miljømæssige værdi består først og fremmest i, at den skaber en variation i gadebilledet og har præg af autenticitet i en husrække, som ellers stort set er rekonstrueret og kan virke en smule anonym. Desuden er bygningen en del af den spændende kulturhistorie omkring industribyen Frederiksværk, idet den faktisk har fungeret som smedje siden Frederiksværks grundlæggelse og er den sidste rest af den sammen-

hængende række af smedjeværksteder, som oprindeligt lå i gaden.

Skal smedjen bevares, kan det bedst ske, hvis den fortsat kan anvendes til en funktion, som stiller lignende bygningsmæssige krav som den tidligere smedje. En form for værksted for håndværk i en lille skala. Evt. kunstnerværksted/ kunstsmedje, eller en form for butik. Lokalplanen udlægger imidlertid området til boliger. Hvis bygningen skal restaureres og indrettes til f.eks. boliger, vil det være nødvendigt at gribe ind i facaderne (p.g.a. behov for større dagslysendfald, rumhøjde m.v.) og meget af dens autenticitet vil dermed forsvinde. I betragtning af bygningens ringe tekniske kvalitet vil man sandsynligvis skulle skifte hovedparten af bygningsmaterialerne ud med nyt. Man vil derfor efter endt restaurering i værste fald stå med en uoriginal bygning, som ikke længere ligner er smedje eller fortæller en klar historie, og som heller ikke giver optimale forhold for den nye funktion.

Skal bygningen rives ned er det næste spørgsmål, hvad der skal bygges i stedet. Det ansøgte byggeprojekt er nøje tilpasset lokalplanens krav og

Den gamle smedie

de tilstødende huse i gaderækken, men er på samme måde som disse huse lidt anonymt i karakteren. Man burde derfor søge at genanvende enkelte bygningsdele eller materialer fra den gamle bygning for at give den nye bebyggelse lidt mere karakter og lokal identitet. Alternativt kunne man vælge at give bygningerne karakter med en spændende moderne detalje, men fortsat indpasset i samme bygningsmæssige skala. Det skal dog gøres med stor nænsomhed for at lykkes.

Efter at vi indsendte høringssvaret, blev vi inviteret til en besigtigelse og drøftelse af ejendommen sammen med repræsentanter for kommunen, museet, ejerne, arkitekten samt en restaureringssagkyndig. På besigtigelsen blev vi gjort opmærksom på, at der i husets yderfacader faktisk stadig findes rester af granitpiller fra den oprindelige smedjebygning fra 1761, som jf. gamle stik var opført med facader i en fast rytme af murede piller og store, buede åbninger. Det blev drøftet, om det ville være muligt at bevare disse granitpiller i en ny bygning – eventuelt at bygge videre på dem efter samme princip som Gjethuset.

Efter besigtigelsen har den restaureringssagkyndige udarbejdet et notat til kommunen, hvori det anbefales, at mest muligt af de originale bygningsdele genanvendes, og at ejendommen gives en mere åben/offentlig anvendelse end boliger. Det bliver spændende at se, om ejeren er interesseret i, eller i stand til at løfte denne opgave, og om kommunen vil støtte op om det ved evt. at dispensere fra lokalplanen.

Anne Wegener

To bøger om Frederiksværks tidlige historie

Af Christina Folke Ax

I forbindelse med 250 året for Frederiksværks navngivelse er udgivet to bøger. Den første har medlemmerne af Frederiksværkegnens Historiske Forening allerede stiftet bekendtskab med, idet de har fået den uddelt/tilsendt i forbindelse med byens jubilæum – eller vil få det. Det drejer sig om bogen *Friderichs Wærk – kilder til industribyens fødsel*, som er en kilde-

digt mere korrekt fremgangsmåde, som er tro overfor kilden. Desuden findes der bag i hæftet en liste med ordforklaringer, som kan hjælpe læseren. Transskriptionen og ordlisten er lavet af Markus Hedemann og Frank Allan Rasmussen. Bogen indledes desuden med to korte introduktioner til både byens historie og de kilder, der er aftrykt i bogen, der er forfattet af Bo Jacobsen og Frank Allan Rasmussen. *Friderichs Wærk – kilder til industribyens fødsel* er udgivet som et samarbejde mellem Hundested Lokalhistoriske Forening, Frederiksværkegnens Historiske Forening og Industrimuseet Frederiks Wærk. En række virksomheder og fonde har støttet udgivelsen.

Bo Jacobsen, Hans Engelund og Hundested Lokalhistoriske forening står også bag bogen *Frederik IV. Forudsætningen for Frederiksværk*, som er udkommet i år. Den omhandler ikke direkte Frederiksværks historie, men nogle af de personer og begivenheder, der havde betydning for byens opståen; nemlig Frederik IV, gravningen af kanalen og sandflugten. De tre afsnit udgør selvstændige dele og kan læses hver for sig. Hovedvægten i bogen er lagt på en beskrivelse af Frederik IV's liv. Beskrivelsen bygger på andre historiske værker og er en grundig gennemgang af Frederik IV's opvækst, liv og død. Læserne følger med på rejser til Europa og Norge, der bliver fortalt om dronningerne Louise og Anne Sophie Reventlow foruden en række elskerinder. Krigene med

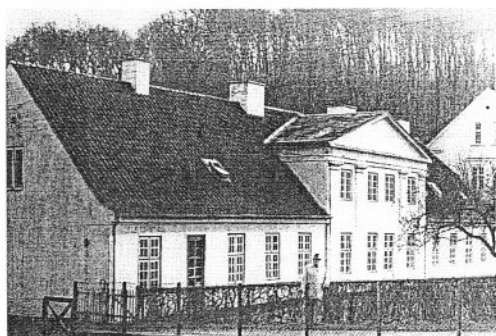

samling på 46 sider indeholdende to af de centrale dokumenter vedrørende Classens og Fa-britius' overtagelse af værket og navngivelsen af byen i 1756. Bogen er bygget op, så der på den ene side er en fotografisk gengivelse af de oprindelige dokumenter og på den næste side en transskription af de gotiske bogstaver til latinske. Det oprindelige 1700-tals sprog er bibeholdt. Det gør det naturligvis sværere at forstå teksten, men det er samti-

svenskerne og diplomatiske forhandlinger med Europas regenter bliver ligeledes beskrevet, og det samme gør Frederik IV's rytterskoler og andre reformer i pietistisk ånd. Afsnittet om kanalen er først og fremmest en redegørelse for beslutningsprocessen og selve arbejdet med kanalen, som jo var grundlaget for, at der i det hele taget blev anlagt det kanonværk, som blev grundlaget for Frederiksværk. På samme måde kan sandflugten siges at være grundlaget for byen, idet kanalen ikke var blevet gravet, hvis ikke Arresøens afløb var sandet til. Bogens sidste af-

snit handler især om tiden, efter at kanalen var blevet anlagt, og hvordan sandet endeligt blev tæmmet. En central skikkelse var her Johan Ulrich Røhl, som er hovedpersonen i afsnittet. Bogen er skrevet i et let sprog og er således en god introduktion til nogle af de personer og begivenheder, som gik forud for Classen, og som også spiller en rolle for Frederiksværks tidlige historie. For både *Friderichs Wærk – kilder til industribyens fødsel* og *Frederik IV. Forudsætningen for Frederiksværk* gælder det, at det er et flot tryk med mange gode illustrationer.

Så smukt kan det gøres.

Kasernen ved Arresødal før og (nedenfor) efter den gennemgribende men dog nænsomme modernisering og restaurering. På det lille billede ser man 3 "soldater". Pigen, den mindste på billedet, er Gurli Jeppesen, nuværende medlem af bestyrelsen for vores forening. Gurli boede med sine forældre i nabohuset, det tidligere kom-

munekontor, fra 1943 til 1965, hvor de alle flyttede over i kasernen. Gurli flyttede samme år, men forældrene blev boende til 1980.

Foreningsaktiviteter

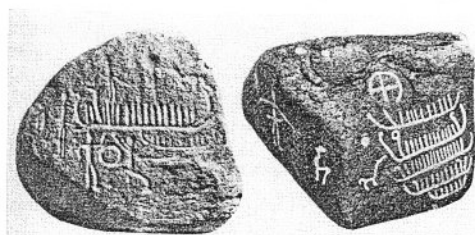
Forårets foredragsrække

*De tre foredrag holdes i Menighedshjemmet, Kirkegade 8,
3300 Frederiksværk. Der er gratis adgang for alle.
Man kan købe kaffe og kage for 20 kr.*

Onsdag den 17. jan. 2007 kl. 19.30 i Menighedshjemmet

Bronzealderens skibsbilleder - og stenen fra Hyllingebjerg v. Mag. art. Flemming Kaul

Vi tager udgangspunkt i den spændende helleristningssten fra Hyllingebjerg med dens hellige billeder i form af skibe og hjulkors. Hyllingebjergstenen indgår i en særlig koncentration af helleristningssten med skibsbilleder i Nordsjælland og Odsherred. Der ses nærmere på disse skibsbilleder samt en række skibsbilleder fra Bornholm, hvor der findes en endnu større mængde af ristninger, her på fast klippe, ikke på løse sten. Trin for trin, via andre helleristninger fra Nordens bronzealder, kommer vi nærmere en forståelse for skibets betydning i bronzealderen.

*Til venstre Engelstrup-
stenen Til højre Herres-
trupstenen
Begge fra Odsherred.*

Skibet blev bl.a. brugt som transportable 'templer', hvor fascinerende rituelle danse udfoldede sig. Gennem billederne på små bronzegenstande kan vi komme endnu nærmere 'kernen' i bronzealderens religion. På bl.a. rageknivene ses de fineste billeder, der fortæller om en oldgammel myte om solens evige færd over himlens bue om dagen og gennem underverdenens mørke om natten. På denne rejse var Solskibet det centrale, men vi møder også solhjælpere som Solhesten, Morgenfisken og Horisontslangen.

Flemming Kaul er mag. art i forhistorisk arkæologi og museumsinspektør på Nationalmuseet, Danmarks Oldtid. Han har bl.a. arbejdet med udgravning af stenalderens dysser og jættestuer og jernalderlandsbyer. I de seneste år har han især forsket i bronzealderens billedverden, hvad der bl.a. har udmundet i bogen „Bronzealderens religion“ fra 2004.

Onsdag den 21. febr. kl. 19.30 i Menighedshjemmet

En admiral tog toget til Slangerup

**Slangerupbanen og Frederiksværkbanens historie
v. Cand. mag. i historie, togfører Stig Colbjørn Nielsen**

Mange lokale, politiske og økonomiske interesser indgik i processen med oprettelse af de nordsjællandske privatbaner. Store planer blev fremlagt, men de fleste blev nedstemt igen, inden Slangerupbanen kunne åbnes i 1906.

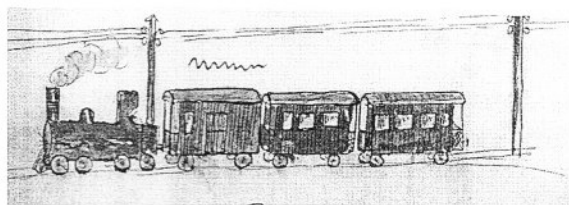
Den fra Østen hjemvendte admiral Richelieu blev en central og meget spændende figur i planlægningen. Han havde bl.a. den ide, at en Slangerupbane skulle forbindes med den i 1897 anlagte Frederiksværkbane. Det var nemlig industribyen Frederiksværk og havnebyen Hundested,

der var vigtige for ham.

Det er en spændende og nok for de fleste ukendt historie, vi her får fortalt.

Stig Colbjørn Niel-

sen er cand. mag. i historie, lokomotivfører ved DSB S-tog, aktiv lokalhistoriker og foredragsholder.

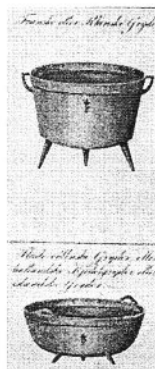
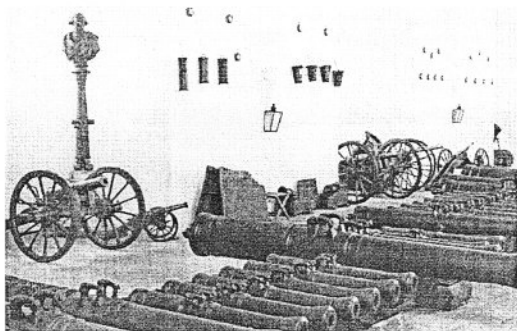

Onsdag den 21 marts kl. 19.30 i Menighedshjemmet
Frederiksværks industri og den store Verden

v. Museumsleder Frank Allan Rasmussen

Museumsleder Frank Allan Rasmussen vil på baggrund af nye undersøgelser fortælle om, hvor de mange industrielle produkter fra Frederiksværk havnede - kanoner, kakkellovne, dampmaskiner, lokomobiler samt gryder, pletter og pander. Men der fortælles også om den nyere industris produkter fx De forenede Jernstøberier og Stålvalseværket.

Støbejern og stål nåede hele verden rundt.

Museer i omegnen

Indusrimuseet Frederiks Værk:

Adm: Byarkivet

Tlf.:47 72 06 05

Åbningst. ti - fr 10 -14

Bymuseet Arsenalet

Åbningst. 3. juni - 20. aug.

Hver dag 12 - 16 undt. mandag

Krudtværksmuseet

Åbningst. 3. juni - 15. sept.

Hver dag 12 - 16 undt. mandag

Hundested

Lokalhistoriske Arkiv

ma. 10⁰⁰-12⁰⁰, ons. 16³⁰-17³⁰.

Knud Rasmussens Hus

Åbningst: 1.april - 31. okt

kl. 11 - 16 undt. mandag

Frederiksværk Brandmuseum

Lørdag kl. 11-13

- eller efter aftale

Frederiksværkegnens Historiske Forening

Kontingent:

Personligt medlsk. 100 kr.

Husstandsmedlsk: 150 kr.

Firma og institution: 500 kr

- - under 6 ansatte: 250 kr.

Bliv medlem af foreningen. Det be-
taler sig.

Har du spørgsmål til foreningen?

Ring til Carl Jensen 47 74 93 35

Fmd Bengt Sørensen 47 92 38 44

eller send en mail til Christina Ax på fhf@mailme.dk

Disse virksomheder støtter Historisk Forening

Fr. værk Folkebibliotek Torvet 41 3300 Frederiksværk Tlf. 47 78 41 00	Nordea Bank Torvet 37 3300 Frederiksværk Tlf. 47 72 24 11	Det Classenske Fideicommiss Tromnæs Alle 4800 Nykøbing F
Danske Bank Nørregade 6 3300 Frederiksværk Tlf. 47 76 70 00	Knudsen Plast A/S Industrivej 21 3300 Frederiksværk Tlf. 47 76 01 01	Dan Steel A/s Havnevej 33 DK 3300 Frederiksværk Tlf. 47 77 03 33
Bog og Ide Nordcentret 3300 Frederiksværk Tlf. 47 52 40 01	Hans Holger's Cykler Vinderød Skov 3 3300 Frederiksværk Tlf. 47 72 23 23	Skolebib. Enghaveskolen Skolevej 1 3300 Frederiksværk